

РЕШЕНИЕ

№ 36

гр. Бургас, 13.02.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – БУРГАС в публично заседание на дванадесети октомври през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Радостина К. Калиманова

при участието на секретаря Жана Авр. Кметска
като разгледа докладваното от Радостина К. Калиманова Търговско дело № 20212100900384 по описа за 2021 година

Производството по делото е с правно основание чл. 334 от Търговския закон във връзка с чл. 93 от ЗЗД.

Образувано е по повод исковата претенция на Земеделски производител С. С. С., ЕГН *****, с адрес гр. Д, общ. Д., обл. Д., ул. "О." №*, вх. *, ет. *, чрез процесуалния му пълномощник, със съдебен адрес град Добрич, ул. „Екзарх Йосиф“ №3, ет. 2, офис №10 против ЗПКУ „Съгласие“, ЕИК 812101075, със седалище с. Брястовец, област Бургас и адрес на управление Стопански двор, представлявана от Тома Петров Томов за осъждане на ответната страна да заплати на ищеца сумата от 130000 лева, представляваща двойния размер на авансово платената от него такава по договор за покупко-продажба № 2101 от 09.02.2021 година, сключен между тях и развален от ищеца към настоящия момент. Претендира се от ищцовата страна и заплащането на сторените от нея съдебно-деловодни разноски. В подкрепа на отправените искания представя и ангажира доказателства.

Ищецът твърди в исковата молба, по повод на която е образувано настоящото производство, че на 09.02.2021 година с ответника сключили договор за покупко-продажба под № 2101, по силата на който кооперацията се задължила да достави и прехвърли на купувача собствеността на 300 метрични тона пшеница реколта 2021 година - стока от вид и с характеристики, количество и по цена и при условия, съобразно описанието им в същия. Съгласно чл. 7, ал. 4 от процесния договор, страните се споразумели да се извърши авансово плащане от 50000 лева. Видно било от извлечението от банковата сметка при „ОББ“ АД от 09.02.2021 година, че с референция FT 21040207882936 посочената сума, имаща характера на задатък, била платена от ищеца. Съгласно раздел V от процесния договор, продавачът се задължил за товарна норма на денонощие при метеорологични условия, позволяващи доставка от 250 метрични тона. С оглед на тази норма, купувачът-ищец очаквал в срок от 3

дни от получаване на нотариална покана ответникът да му заяви начална дата и график на доставките, място на изпълнението и товарна норма на денонощие, позволяваща доставка в насипно състояние. Поканата била получена на 23.07.2021 година, но доставка на стока в размер на 300 метрични тона пшеница липсвала. Нямаło изпратен имейл или друго съобщение за график на доставките, както и място на изпълнение и товарна норма. Именно поради това неизпълнение и съгласно чл. 7, ал. 4 от договора, купувачът имал право да развали договора и да претендира връщане на авансово платената сума за стоката в двоен размер. Цената на иска била формирана от авансово платената сума в размер на 50000 лева, платени по фактура 1009 от 09.02.2021 година, авансово платената сума в размер на 15000 лева по фактура 1009 от 09.02.2021 година и сумата 65000 лева, дължима съгласно чл. 7, ал. 4 от договора.

С оглед разпоредбата на чл. 367 от ГПК, съдът е изпратил препис от исковата молба и доказателствата към нея на ответника по делото, като същевременно му е указал, че следва да подаде писмен отговор в двуседмичен срок, задължителното съдържание на отговора и последиците от неподаването на такъв или неупражняването на права. В посочения по-горе и определен от закона срок ответната страна е депозирала отговор. Счита предявения иск за допустим, но неоснователен. На първо място се оспорва твърдението, че процесният договор бил прекратен. Недоставянето в срок на 300 метрични тона пшеница, реколта 2021 година, не било уговорено като основание за прекратяване на процесния договор. Неизпълнението на длъжника ЗКПУ също не било основание за прекратяване на договора. При наличие на посоченото в исковата молба и нотариалната покана неизпълнение на задължението за доставка, ищецът имал право да развали договора, но той не сторил това. Сочи в тази насока, че докато развалянето на договора бил изрично уредено право на изправната страна, прекратяването можело да настъпи само по изрична уговорка между страните в договора или на основание приложима правна норма, каквато в случая липсвала. Счита, че липсата на изрично волеизявление за разваляне на договора от страна на ищеца било основание същият да се счита за валиден. От това следвало, че не било налице основание за претендиране на процесната сума. При условията на евентуалност, ако бъде прието, че процесният договор е прекратен, се поддържа твърдението, че претендираните суми били недължими, тъй като за разлика от развалянето на договора, което се характеризирало с обратно действие, прекратяването на договорите имало действие занапред. Сочи се, че съгласно клаузата на чл. 3 от договора, страните договорили фиксирана продажна цена на метричен тон пшеница в размер на 285 лева. Доставката следвало да бъде извършена от 01.07.2021 година до 31.07.2021 година. За периода от 01.07.2021 година до 31.07.2021 година средната пазарна цена на един метричен тон пшеница била в диапазона от 320 до 340 лева, което означавало, че средната пазарна цена на пшеницата надвишавала цената по чл. 3 от процесния договор с 35-55 лева, респективно между 12.28% и 19.30%. Разликата в цената била значителна и настъпила след сключване на договора, а страните не могли и не били длъжни да предвидят това значително повишаване на пазарните цени. Поради това и е отправено искане за прекратяване на процесния договор поради наличието на стопанска непоносимост. С нарочно, влязло в сила, определение под №408 от закрито заседание на 03.11.2021 година

исковата молба, с която от ответника е бил предявен конститутивен иск с правно основание чл. 307 от Търговския закон е била върната на същия обратно на основание чл. 129, ал. 3 от ГПК.

На ищцовата страна е било съобщено, че ответникът е депозирал отговор, като наред с това и е била предоставена възможност в срока по чл. 372 от ГПК да упражни дадените и с ал. 2 на цитираната разпоредба права. В този срок ищецът е депозирал допълнителна искова молба, с която поддържа становище за прекратяване на процесния договор. Независимо от получаването на исковата молба, която можела да се разглежда като покана за изпълнение, такова не било последвало. Това сочело на неизправност на ответната страна, което именно било основание за преустановяване на облигационната връзка от страна на ищеца. Същият, независимо, че имал право, не развалил договора, а отправил изрично волеизявление за неговото изпълнение. Същият имал право да получи претендираната сума, тъй като същата била дължима. Съобразно клаузата на чл. 7, ал. 4, предл. 2-ро от процесния договор, при неизпълнение на задължението на продавача да достави стоката съобразно уговорените условия, купувачът имал право да развали договора и да претендира връщането на авансово платената сума в двоен размер, т. е. за възникване задължението на продавача да върне в двоен размер авансово платената сума било налице необходимото и кумулативното наличие на следните две предпоставки: разваляне на договора; претенция за връщане на авансово платената сума в двоен размер. Налице било изрично волеизявление на ищеца за разваляне на процесния договор, същият не бил валиден и било налице основание за връщане в двоен размер на авансово платената сума от 65 000 лева.

На ответната страна е било съобщено, че ищецът е депозирал допълнителна искова молба. Препис от същата му е бил изпратен, като същевременно му е било указано, че в срока по чл. 373, ал. 1 от ГПК може да предприеме действията, посочени в същата. Ответникът е депозирал допълнителен отговор, с който е взел отношение по изложеното в допълнителната искова молба. Изтъква се от него, че волеизявлението, направено от ищеца с нотариалната покана било за прекратяване, а не за разваляне на договора. Той изрично бил използвал израза „прекратяване”, а не разваляне и това негово изявление не следвало да подлежи на друго тълкуване. В допълнителната искова молба той отново твърдял наличие на прекратяване на договора. Това сочело, че процесният договор не бил прекратен и поради това не било настъпило основанието за връщане на авансово платената сума в размер на 65000 лева. Твърди, освен това, че не било настъпило основание за прекратяване на договора въз основа на клауза в него или законова норма. Дори и такова да било настъпило, то неговото прекратяване не било предпоставка за връщане в двоен размер на авансово платената сума. Такава предпоставка било само развалянето на договора, каквото не било сторено от ищеца.

След преценка на събраните по делото доказателства поединично и в тяхната съвкупност, доводите и изявленията на страните и като съобрази разпоредбите на закона, съдът намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Установява се от представените по делото доказателства, че на 09.02.2021 година

страните в настоящото производство са сключили договор за покупко-продажба № 2101, по силата на който ответникът като продавач се е задължил да достави и прехвърли на ищеца като купувач собствеността на 300 метрични тона пшеница, реколта 2021 година, която стока следва да отговаря на качествени показатели, посочени в чл. 2, ал. 2 от същия. Съгласно постигнатите договорености, купувачът заплаща 100% от цената на доставената стока по банков път, по банковата сметка на продавача, посочена във фактурата, до два работни дни от предаването от страна на продавача на купувача на следните документи, а именно: оригинална фактура, съгласно изискванията на ЗДДС и на ЗСч, както и документите, съгласно чл. 5, ал. 4 от договора. В чл. 7, ал. 4 от договора е инкорпорирано съгласието на страните по същия продавачът да има право да поиска предварително /авансово/ плащане в размер до 90% от фиксираната цена за договореното количество стока по него; в този случай, съгласно тази норма, страните подписват анекс, с който договарят точния размер на авансовото плащане. Купувачът по своя преценка може да се съгласи и да направи авансово плащане в срок от 5 работни дни след получаване на съответната фактура, при условие, че страните са подписали анекс по разглежданата норма от договора. Продавачът се е задължил да погаси авансовото плащане с доставка на стока в периода на доставката при условията на договора. Съобразно клаузите на същата тази разпоредба, авансово платената цена се смята за задатък, съгласно чл. 334 от Търговския закон, като при неизпълнение на задължението на продавача да достави стоката в периода на доставка в количество и качество съгласно договора, купувачът има право да развали договора и да претендира връщането на авансово платената сума за цената в двоен размер.

Наличен е измежду книгата по делото и анекс №1 от 09.02.2021 година, съдържащ съгласието на страните авансовото плащане от купувача към продавача в размер на 50000 лева да се счита за задатък, като самото авансово плащане следва да бъде направено след издаване на фактура за същото. Видно от фактура № 1009 от 09.02.2021 година, извършено е било авансово плащане за пшеница реколта 2021 година в размер на 50000 лева. На 31.03.2021 година е било извършено още едно авансово плащане, също за пшеница реколта 2021 година, в размер на 15000 лева, което се установява от депозираната като доказателство фактура № 1015 от 31.03.2021 година.

По делото, с оглед направеното в тази насока искане е допусната и извършена съдебно-икономическа експертиза, вещото лице по която в представеното и прието заключение е посочило, че двете посочени по-горе фактури, с които е било извършено авансово плащане в размер общо на 65000 лева са включени в дневниците за покупки за месец февруари и месец март 2021 година по ЗДДС и осчетоводени по счетоводна сметка № 401 - Доставчици в счетоводството на ищеца. Същите тези фактури са включени в дневниците за продажби по ЗДДС и осчетоводени по счетоводна сметка №410-Клиенти в счетоводството на ответника.

Безспорно е, при съобразяване на изложеното по-горе, че страните в настоящото производство са сключили договор за търговска продажба на родовоопределени вещи по смисъла на чл. 327 от Търговския закон, по силата на който ответникът се е задължил да

достави на ищеца определена стока, а именно пшеница реколта 2021 година, отговаряща на определени качествени показатели, а последният се е задължил да плати нейната доставна цена. Следва да се приеме за доказано, при отчитане на изложените и поддържани от страните в хода на размяната на книжа между тях становища, а и от събраните доказателства, преценени поединично и в тяхната съвкупност, че ответното дружество, въпреки надлежно отправената до него покана /лист 13-14 от кориците на делото, на които се намира нотариална покана, доведена до знанието на председателя на кооперацията на 23.07.2021 година, видно от нарочното отбелязване в тази насока върху нея/ не е изпълнило задължението си да достави договореното количество пшеница, а именно 300 метрични тона на ищеца в периода от време, уговорен между тях, който при липса на оспорване в тази насока следва да се приеме, че е от 01.07.2021 година до 31.07.2021 година. Неизпълнението на ответника е не само в срока, фигуриращ в нотариалната покана и уговорен между страните, но няма доказателства същото е било отстранено в един по-късен момент; изпълнение няма и към настоящия момент.

Изпълнението на поетите задължения на продавача е обезпечено в случая със задатък. При определени предпоставки задължението за задатък може да възникне по силата на закона, без да е необходимо да бъде уговаряно отнапред в договора или в самостоятелно съглашение към него. Подобна хипотеза е уредена в чл. 334, изр. 3-то от ЗЗД, приложим към договора за търговска продажба с предварително плащане на цената. При нея задатъкът съставлява определена сума пари, която се предава от купувача на продавача при сключване на договора или в по-късен момент, но преди падежа на задължението за предаване на стоката, обект на продажба. Съществената особеност е, че предаването на сумата съставлява фактически предварително изпълнение на задължението на купувача за плащане на дължимата цена на стоката. Платената цена се превръща в задатък по смисъла на чл. 93, ал. 2 от ЗЗД при настъпване на предвиден в чл. 334, изр. 3-то от ЗЗД юридически факт, а именно неизпълнение на насрещното задължение на продавача за предаване на стоката в уговорения или определен по правилото на чл. 319 от Търговския закон срок. Договорното неизпълнение поражда в полза на изправния купувач правото да се откаже от сделката и наред с това правото да претендира връщане на предварително платената цена в двоен размер като задатък, на основание цитираните по-горе две правни норми от двата нормативни акта, дори това да не е уговорено между страните. За да изпълни цената ролята на задатък, трябва да е осъществено специалното условие на чл. 334, изр. 1-во от Търговския закон - уговорката за предварително плащане на цената да е обективизирана в писмена форма, отразяваща ясно и недвусмислено волята на договарящите за антиципирано изпълнение от страна на купувача. Нормата на чл. 334 от Търговския закон е диспозитивна, поради което страните са свободни да изключат предназначението на авансовото плащане и като задатък по смисъла на изр. 3-то на същата. Ако, обаче не е постигнато и изразено такова съгласие, по разпореждане на закона цената следва да се смята и за задатък, който се дължи от продавача в случай на разваляне на продажбата поради неговата неизправност.

С оглед на горното следва извода, че предпоставките, при които купувачът по

договор за търговска продажба с предварително плащане на цената може да иска връщане на авансово платената цена като задатък на основание цитираните по-горе две правни норми са: да е спазена писмената форма по чл. 334, изр. 1-во от Търговския закон на уговорката за предварително плащане на цената; цената да е платена от купувача в съответствие с постигнатата уговорка; да не е изпълнено задължението на продавача за предаване на стоката по причина, за която продавачът отговаря; купувачът да се е отказал от договора; и страните да не са дерогирани изрично значението на авансово платената цена на задатък в случай на договорно неизпълнение /така и в решение № 206 от 07.12.2010 година по търг. дело № 623/2009 година на ВКС., II т. о./.

В конкретния случай всички посочени по-горе предпоставки на приложимата правна норма са налице, а именно: касае се за търговска продажба, при която част от уговорената цена за стоката е предварително платена, като не е изпълнено насрещното задължение за доставяне на стоката по причини, които следва да се вменят във вина на продавача. Спазена е изискуемата писмена форма на уговорката за предварително плащане и такова е извършено от страна на купувача, съобразно постигнатите договорености. Безспорно е, че последният се е възползвал от правото си, намерило изрично отражение в чл. 7, ал. 4 от договора да се откаже от него, което е заявил както в отправената до ответника нотариална покана, така и с депозирането на исковата молба, сложила началото на настоящото производство. В тази връзка съдът намира, че не могат да бъдат споделени поддържаните от ответната кооперация доводи, че ищецът не е отправил до нея изрично волеизявление за разваляне на договорната връзка. Съдържанието на достигналата до нея нотариална покана ясно свидетелства за волята на ищеца да преустанови по-нататъшното действие на договора единствено и само поради нейното неизпълнение. В тази връзка е без значение липсата на употребените в текста на поканата думи, една от които е прекратяване. Това е така, тъй като от съществено значение е вложения смисъл и същността на изявлението, които трябва да се извличат от целия текст и от действията на купувача-ищеца по делото. На последно място страните не само не са игнорирали значението на авансово платената цена на задатък при допуснато договорно неизпълнение, а и изрично са уговорили действието и именно като такъв в разпоредбата на чл. 7, ал. 4 от сключения между тях договор.

Както бе посочено по-горе, авансовото плащане направено от купувача е в общ размер на 65000 лева, за което плащане са представени убедителни доказателства, включително в тази насока е и посоченото от вещото лице в депозираното от него по делото и прието заключение по допуснатата и извършена съдебно-икономическа експертиза. Страните, при тълкуване на тяхната воля, съобразно разпоредбата на чл. 20а от ЗЗД са постигнали съгласие в чл. 7, ал. 4, изр. последно от договора цялата авансово платена сума да има характера на задатък и да може да се претендира от изправната страна в двоен размер. При това положение, предявената претенция е доказана изцяло по основание и по размер, поради което и като такава същата следва да уважена така, както е предявена от ищеца с исковата му молба.

С оглед изхода на делото, направеното в тази насока искане и в съответствие с чл. 78,

ал. 1 от ГПК, на ищцовата страна следва да бъде присъдена и сумата от 9300 лева, представляваща направени от нея съдебно-деловодни разноски. В същата се включват внесената за разглеждане на иска държавна такса /5200 лева/, възложеното в нейна тежест възнаграждение на вещото лице по допуснатата и извършена съдебно-икономическа експертиза /300 лева/, както и възнаграждението на ангажирания по делото един адвокат /3800 лева/. За всички тях са представени убедителни писмени доказателства за реалната им направа, поради което и именно същите следва да бъдат възложени в тежест на ответната страна.

Ето защо, по изложените съображения и на основание чл. 334 от Търговския закон във връзка с чл. 93 от ЗЗД, Бургаският окръжен съд

РЕШИ:

ОСЪЖДА ЗПКУ „Съгласие“, ЕИК 812101075, със седалище с. Брястовец, област Бургас и адрес на управление Стопански двор, представлявана от Тома Петров Томов да заплати на Земеделски производител С. С. С., ЕГН *****, с адрес гр. Д, общ. Д., обл. Д., ул. "О." №*, вх. *, ет. *, чрез процесуалния му пълномощник, със съдебен адрес град Добрич, ул. „Екзарх Йосиф“ №3, ет. 2, офис №10, сумата от 130000 /сто и тридесет хиляди лева/ лв., представляваща двойния размер на авансово платената от него такава по договор за покупко-продажба № 2101 от 09.02.2021 година, сключен между тях и развален от ищеца към настоящия момент.

ОСЪЖДА ЗПКУ „Съгласие“, ЕИК 812101075, със седалище с. Брястовец, област Бургас и адрес на управление Стопански двор, представлявана от Тома Петров Томов Земеделски производител С. С. С., ЕГН *****, с адрес гр. Д, общ. Д., обл. Д., ул. "О." №*, вх. *, ет. *, чрез процесуалния му пълномощник, със съдебен адрес град Добрич, ул. „Екзарх Йосиф“ №3, ет. 2, офис №10, сумата от 9300 /девет хиляди и триста лева/ лв., представляваща направени от него съдебно-деловодни разноски.

Настоящото решение подлежи на обжалване в четиринадесетдневен срок от съобщението му на страните пред Бургаския апелативен съд с въззивна жалба.

Съдия при Окръжен съд – Бургас: _____